

Азәрбајҹан
халы
рагсәдәри

БАҚЫ — АЗӘРБАЙҹАН ДӨВЛӘТ МӘСНУФИ НӘШРІЙЯТЫ — 1951

YOXLANIB

200.811

АЗƏРБАЙЧАН ХАЛГ РƏГСЛƏРИ

Нот язысы:

Т. ГУЛИЕВИН, З. БАҒЫРОВУН вэ М. С. ИСМАЙЫЛОВУНДУР

Мүгəддимə вэ редактəsi
С. РУСТƏМОВУНДУР

Азəрбайчан Дəвлət Мусиги Нəшрийаты
Бакы—1951

РЕДАКТОРДАН

Һәмин мәчмуәйә (Т. Гулиев, З. Бағыров вә М. С. Исмайылов тәрәфиндән нота салынмыш) Азәрбайчан гәдим халг рәгс мелодиялары дахил әдилмишдир.

Бу мелодиялар индийә гәдәр дә халг арасында, адәтән той мәчлис-ләриндә, чыдырларда вә мүхтәлиф халг шәнликләриндә зурначылар вә я баламанчылар дәстәси тәрәфиндән ифа олунур. Бу дәстә: ики *зурнадан* вә я ики *баламандан*, бир вә я ики, надир һалларда, үч *нағарадан* ибарәт олур. Зурначылардан бири һәмишә әсас мелодияны чалыр, буна *уста* дейирләр; о бириси—*дәмкеш* исә, мелодиянын тәләбинә көрә, һәмишә арасы кәсилмәдән бир сәс чалыр—*дәм* сахлайыр. Нағарачылар ики вә я үч нәфәрдирсә: бири *кәс* дейилән ири нағарада, адәтән һәр ханәнин башлангычында ағачла бир дәфә вурараг чалыр; икинчи вә үчүнчү нағарачылар исә орта вә кичик нағараларда (*чүрә нағара*) мүхтәлиф вариантларда, нарын халларла вә чох усталыгла, ифа олунан рәгс вә я башга мелодиянын әсас ритмини ифа әдирләр.

Азәрбайчан рәгсләринин әсас вә сәчийәви ритми 6/8-ликдир. Лакин мүхтәлиф характерли темпләр, груплашдырмалар, импровизасиялар, әйни мелодиянын мүхтәлиф вариантлылығы вә мәгам хүсусийәтләри бунлары һеч дә екрәнк әләмир.

Мисал үчүн, эйни бир мелодияда ялныз нағараларын ифа этдийи мұхтәлиф ритмик шәкилләри кәстәририк:

Мелодияларын алтында кәстәрилән нотлары, икинчи зурначы—дәмкеш, ени нот кәләнә гәдәр арасы кәсилмәдән чалыр, йә'ни дәм сахлайыр (мисал, рәгс № 1 „Диринки“). Бә'зән мелодиянын орталарында, хүсусән ахырларында зурначыларын вә я баламанчыларын икиси дә мелодияны унисон чалырлар (мисал, рәгс № 2 „Шаһсәвәни“).

Бу кичик изаһатлардан мәгсәд, халг ярадычылығынын дәриндән тәдгиг әдилиб өйрәнилмәли олан бу зәнкин вә кениш саһәсинин сәчий-йәви чәһәтләриндән бә'зи элементар мә'лумат вермәкдир.

ОТ РЕДАКТОРА

В настоящий сборник включены образцы старинных азербайджанских народных танцевальных мелодий в записях Т. Кулиева, З. Багирова и М. С. Исмаилова.

Эти мелодии, бытующие до сих пор в народе, исполняются обычно на свадьбах, скачках и различных народных празднествах ансамблями или *трио зурначей*,¹ в состав которых входят: две *зурны* (деревянный духовой инструмент с очень сильным резким тембром и высокими звуками) и одна или две, редко—три, *нагары* (ударные инструменты-барабаны). Один из зурначей, называющийся *уста* (мастер), исполняет мелодию, а другой *дамкеш* (подручный-вторящий) исполняет непрерывно один звук—основной тон или (по ходу мелодии) отдельные ступени лада данной мелодии (вроде органного пункта). Из нагаристов, если их двое или трое, один играет на большом нагара *кёс*, ударяя палкой обычно по одному разу на сильных долях такта; а второй и третий нагаристы играют на среднем и маленьком нагарах, отбивая очень искусно в различных вариантах мелкими виртуозными штрихами основной ритм исполняемого танца (очень часто нагарист бывает один—средний).

Характерным и основным для азербайджанских народных танцев является ритм 6/8; но это ни в коей мере не делает их однообразными, ввиду различных характерных темпов, группировок, многообразных импровизаций, вариантов одних и тех же танцевальных мелодий и ладовых особенностей.

¹ Они же играют и на другом инструменте *баламане*—деревянный духовой инструмент с мягким нежным тембром.

Вот несколько простейших примеров ритмических рисунков исполняющихся на ударных инструментах в одном и том же танце в ритме 6/8:

Отмеченные снизу ноты исполняются подручными зурначами непрерывно в виде легато до появления другой ноты („органный пункт“ пример, танец №1 „Диринги“). Моментами же, особенно к концу мелодии, оба зурначи или баламанчи играют в унисон (пример, танец № 2 „Шахсэвэни“).

Эти краткие пояснения имеют целью дать некоторые элементарные сведения о характерных моментах этой многообразной богатейшей области народного творчества, подлежащей глубокому исследованию и изучению.

23 февраля 1951 г.
г. Баку

Сеид Рустамов

ДИРИНКИ

1

ДИРИНГИ

I
Зурна

II

ШАҲСЭВЭНИ

2

ШАХСЭВЭНИ

Allegro

The musical score is written for two staves. The key signature is three sharps (F#, C#, G#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked *Allegro*. The music features a melodic line with frequent trills (tr.) and slurs. The final system includes a *rit.* (ritardando) marking.

ОЙНАМАГ ОВШАРЫСЫ 3 ОВШАРЫ (танцевальная)

Allegretto

The musical score consists of ten staves of music in 3/4 time, marked *Allegretto*. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The music is characterized by frequent trills (tr) and slurs. Dynamic markings include *ff* (fortissimo) and *p* (piano). A handwritten note "temp 408" is present on the eighth staff. The score concludes with a double bar line.

БЭРЗЭНИ

4

БЭРЗЭНИ

Andante

Musical score for "БЭРЗЭНИ" (4) in *Andante* tempo. The score consists of six staves of music in 3/4 time, featuring a key signature of two sharps (F# and C#). The melody is characterized by frequent trills (tr) and triplets (3). The bass line provides a steady accompaniment with a similar rhythmic pattern.

СОНАЙН

5

СОНАЙН

Moderato

Musical score for "СОНАЙН" (5) in *Moderato* tempo. The score consists of three staves of music in 3/4 time, featuring a key signature of two sharps (F# and C#). The melody is characterized by frequent trills (tr) and a steady eighth-note accompaniment. The bass line provides a steady accompaniment with a similar rhythmic pattern.

6. АТЛАНМА

Moderato

The musical score for '6. АТЛАНМА' is written in 3/8 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of five systems of staves. The first system has a tempo marking 'Moderato'. The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and trills (tr). There are also some ellipses (...) indicating continuation of the piece.

КӨМҮРТЭПЭ

7

КӨМҮРТЭПЭ

The musical score for '7. КӨМҮРТЭПЭ' is written in 3/8 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of three systems of staves. The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and trills (tr). There are also some ellipses (...) indicating continuation of the piece.

МЭСМЭЙИ

8

МЭСМЭЙИ

Andante

The musical score for 'MESHMEYI' (8) is written in 6/8 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of five staves of music. The first staff begins with the tempo marking 'Andante' and features a melodic line with three trills (tr) and a piano accompaniment. The second staff continues the melody with a repeat sign and a fermata. The third staff has three trills. The fourth and fifth staves continue the melodic line with trills and conclude with a double bar line and a final trill.

КӨДЭКДЭРЭ

9

КӨДЭКДЭРЭ

Allegro con brio

The musical score for 'KODAKDARA' (9) is written in 12/8 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of two staves of music. The first staff begins with the tempo marking 'Allegro con brio' and features a melodic line with two trills (tr). The second staff provides a piano accompaniment with a long, sweeping line that ends with an ellipsis (...).

АҒАХАНЫМ

10

АҒАХАНЫМ

Andante

11. АЙДЫНЫ

Moderato

Musical score for '11. АЙДЫНЫ' in 3/8 time, marked *Moderato*. The score consists of three staves. The top staff features a melody with several trills (tr) and a repeat sign. The middle and bottom staves provide accompaniment with rhythmic patterns and trills. The piece concludes with an ellipsis (...).

БАҒДАКУЛУ

12

БАҒДАГЮЛЮ

Moderato

Musical score for '12. БАҒДАГЮЛЮ' in 3/8 time, marked *Moderato*. The score consists of three staves. The top staff features a melody with trills (tr) and a repeat sign. The middle and bottom staves provide accompaniment with rhythmic patterns and trills. The piece concludes with an ellipsis (...).

ҒАЧЫҘАН

13

ҒАДЖИДЖАН

Allegretto

Musical score for '13. ҒАДЖИДЖАН' in 3/8 time, marked *Allegretto*. The score consists of three staves. The top staff features a melody with trills (tr) and a repeat sign. The middle and bottom staves provide accompaniment with rhythmic patterns and trills. The piece concludes with an ellipsis (...).

АҒЫРЛАМА

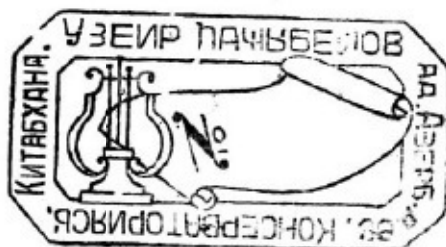
14

АҒЫРЛАМА

Andante

Piu mosso

The musical score consists of two parts: *Andante* and *Piu mosso*. The *Andante* section is written in 3/4 time and features a melodic line with trills (tr) and trills with a flat (tr^b). The *Piu mosso* section is written in 6/8 time and features a more rhythmic melodic line with frequent trills (tr) and trills with a flat (tr^b). The score is written on ten staves, with the first four staves for *Andante* and the remaining six for *Piu mosso*. The key signature is two flats (B-flat and E-flat).

КУЛЛҮ

15

ГҮӨЛҮӨ

Allegretto

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

БАҒДАКУЛҮ

16

БАҒДАГҮӨЛҮӨ

Allegro

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

tr.

ДЭЛИЛО

17

ДАЛИЛО

Allegretto

Piu mosso

18. НАДИРИ

Allegro

ЧЫДЫР

19

ДЖИДЫР

Moderato

tr

tr

tr

КОРОГЛУ

20

КЁРОГЛУ

Maestoso

tr

tr

tr

ЭШРЭФИ

21

АШРАФИ

Allegretto

КУЛУСТАНЫ

22

ГЮЛЮСТАНЫ

Andantino

МҮНДӘРИЧАТ

	<i>Сәһ.</i>
1. Диринки	8
2. Шаһсәвәни	10
3. Ойнамаг овшарысы	11
4. Бәрзәни	12
5. Сонайы	12
6. Атланма	13
7. Көмүртәпә	13
8. Мәсмәйи	14
9. Көдәкдәрә	14
10. Ағаханым	15
11. Айдыны	16
12. Бағдакүлү	16
13. Һачычан	16
14. Ағырлама	17
15. Күллү	18
16. Бағдакүлү	18
17. Дәлило	19
18. Надири	19
19. Чыдыр	20
20. Короғлу	20
21. Әшрәфи	21
22. Күлүстаны	21

СОДЕРЖАНИЕ

	<i>Стр.</i>
1. Диринги	8
2. Шахсэвэни	10
3. Овшары (танцовальная)	11
4. Бэрзэни	12
5. Сонайи	12
6. Атланма	13
7. Кёмуртэпэ	13
8. Мэсмэйи	14
9. Кёдэкдэрэ	14
10. Агаханым	15
11. Айдыны	16
12. Багдагюлю	16
13. Гаджиджан	16
14. Агырлама	17
15. Гюллю	18
16. Багдагюлю	18
17. Далило	19
18. Надири	19
19. Джидыр	20
20. Кёроглу	20
21. Ашрафи	21
22. Гюлюстаны	21

Рәссамы М. Власов

ФГ 12133. Сифариш 513. Тираж 3000.
Азәрбайчан ССР НС янында Полиграф сәнаеи,
нәшрийят вә китаб тичарәти ишләри идарәси.
26 комиссар адына мәтбәә. Бакы, Әли Байрамор
күчәси № 3.

3 ман. 50 гәр
руб. коп.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ НАРОДНЫЕ ТАНЦЫ

Азербайджанское Государственное Музыкальное Издательство
Баку — 1951